

vizije SO 15

Univerza in mesto - arhitektura in prostor Univerze v Ljubljani

VIZIJE SO 15

UNIVERZA IN MESTO — ARHITEKTURA IN PROSTOR UNIVERZE V LJUBLJANI

Publikacija je izdana kot katalog razstave Društva arhitektov Ljubljana
v sodelovanju s Fakulteto za arhitekturo Univerze v Ljubljani

Kongresni trg, Ljubljana, 26. oktober – 6. november 2020
Galerija Kresija, Ljubljana, 17. november – 3. december 2020

Kuratorji razstave:

Asist. Nejc Černigoj, asist. Ana Kreč, doc. Gašper Medvešek, izr. prof. mag. Anja Planišček

Sodelavci:

Asist. Mina Hiršman, Dora Kavčič, Miha Lorenčak, Urban Hribar, Pina Bohak, Tina Ražem, Neža Rejc

Mentorji študentskih seminarjev:

Prof. Jurij Sadar, prof. dr. Aleš Vodopivec, izr. prof. Anja Planišček

Uvodno besedilo: asist. Nejc Černigoj

Literatura:

Petelin, D. (2019). Stoletno sožitje univerze in mesta. Glasilo Mestne občine Ljubljana, letnik XXIV, št. 9, 6 -11.
Tomšič, T. (2012). Prostorski razvoj univerz v Sloveniji s poudarkom na univerzitetnih kampusih (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta: Ljubljana.

Avtorji prispevkov v katalogu:

Prof. Janez Koželj, prof. dr. Borut Božič, prof. dr. Aleš Vodopivec, prof. Jurij Kobe, izr. prof. dr. Matej Blenkuš,
asist. Ana Kreč, doc. Darja Matjašec, Jure Hrovat, doc. dr. Nika Grabar, izr. prof. mag. Anja Planišček,
Klemen Ploštajner

Urednik kataloga: asist. Nejc Černigoj

Kolaž na naslovnici: Miha Lorenčak, Urban Hribar

Oblikovanje plakatov, vabil in naslovnice kataloga: Studio Prapra (Sara Badovinac, Urban Šelj)

Oblikovanje kataloga in spletne strani: asist. Nejc Černigoj

Fotograf: Sebastjan Oblak

Lektoriranje: Marjeta Vozlič

Za IO DAL: Jadranka Grmek, Marinka Škrilec Lukač, asist. Nejc Černigoj

Založnik:

Društvo arhitektov Ljubljana, Karlovška cesta 3, Ljubljana

T: +386 1 252 79 30 / E: drustvo.arhitektov.lj@siol.net / W: www.drustvo-dal.si

Tisk: Matformat

Naklada: 200 izvodov

Ljubljana, 2020

vizijeso15.com

KAZALO

KONGRESNI TRG, LJUBLJANA

26. 10. – 6. 11. 2020

2

GALERIJA KRESIJA, LJUBLJANA

17. 11. – 3. 12. 2020

24

PRISPEVKI

O VIZIJI PROSTORSKEGA RAZVOJA UNIVERZE V MESTU, prof. Janez Koželj

34

UNIVERZA IN NJENI PROSTORI, prof. dr. Borut Božič

37

PROSTORI KAKOVOSTI IZOBRAZBE, izr. prof. dr. Matej Blenkuš

40

VIZIJ NI, prof. dr. Aleš Vodopivec

41

LJUBLJANA, UNIVERZITETNO MESTO, prof. Jurij Kobe

43

UL 100 – ŠTUDENTSKA KVANTITATIVNA RAZISKAVA OBSTOJEČIH
PROSTORSKIH KAPACITET ČLANIC UNIVERZE V LJUBLJANI, asist. Ana Kreč

45

NATEČAJ ZA FAKULTETO ZA FARMACIJO IN FAKULTETO ZA STROJNIŠTVO,
doc. Darja Matjašec, asist. Ana Kreč, Jure Hrovat

48

IMAŠ, ŠTUDENT, SVOJ DOM? – PROBLEMATIKA ŠTUDENTSKEGA BIVANJA,
doc. dr. Nika Grabar, izr. prof. mag. Anja Planišček, Klemen Ploštajner

52

no prostorsko vizijo, organizacijo arhitekturnih delavnic v smislu iskanja dolgoročne in kratkoročne prostorske vizije, naročanje novih projektov preko javnih natečajev, nove premike objektov in za hibridizacijo fakultet in programov povezujočih se smeri. Vse investicije v javne objekte, tudi manjše, bi morale biti izpeljane preko javnih natečajev organiziranih s strani Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS), saj bi le tako lahko prišli do strokovno ustreznih arhitekturnih rešitev. Z manj zavezujočimi programskimi nalogami bi spodbudili razvijanje raznovrstnih in sodobnejših tipologij izobraževalnih objektov, ob tem pa bi dobili kvalitetno in navdihujočo arhitekturo.

3. Ambiciozni scenarij razmišlja še korak naprej, in sicer predvidi univerzo kot ustanovo, ki nastavlja trende gospodarstvu in drugim institucijam v državi. Ta scenarij postavi kvaliteto pred ceno, je najbolj strokoven, trajnosten in proizvaja inovativno, kvalitetno arhitekturo, ki je zazrta v prihodnost in je relevantna v svetu. Ob tem se lahko spremeni tudi princip javnega naročanja, torej pravnoformalna platforma, ki se v tem scenariju preoblikuje v vabljeni natečaj s honorarji za sodelujoče, »Open Call«. Izvajalci so izbrani na podlagi referenc, izkušenj in njihovega potenciala. Programska naloga za izgradnjo fakultet je v tem primeru minimalno definirana, omogoča invencijo in daje arhitektu »proste roke« pri raziskovanju tipologij in arhitekture vmesnega prostora. V tem primeru ena soba ne pomeni več enega programa, niti ne nujno več programov (večnamenskost); pomeni lahko dostop do drugih fakultet oziroma celega sveta.

Glede na podatke, ki nam jih je skozi preteklo leto uspelo zbrati, Univerza v Ljubljani trenutno deluje med minimalnim in racionalnim scenarijem.

Vir

Petelin, D. (2019). Stoletno sožitje univerze in mesta. Glasilo Mestne občine Ljubljana, letnik XXIV, št. 9, 6–11.

Zahvala

Projekt ne bi bil možen brez soglasja in podpore Univerze v Ljubljani, rektorja prof. dr. Igorja Papiča, predsednika Upravnega odbora UL, prof. mag. Boruta Božiča in predvsem prorektorice za področje prenosa znanja, prof. dr. Tanje Dmitrovič, ki je držala niti od »zgoraj navzdol«, nam pomagala v komunikaciji s tajniki posameznih fakultet in z aktivnim sodelovanjem na vmesnih kritikah v zimskem semestru. Vsem se iskreno zahvaljujemo. Ob tem iskrena hvala tudi arhitektom, dekanu Fakultete za arhitekturo, izr. prof. dr. Mateju Blenkušu, prof. dr. Alešu Vodopivcu, izr. prof. Anji Planišček ter arhitektki Ireni Leban iz Univerzitetne službe za investicije za pripravljena predavanja in sodelovanje na vmesnih kritikah. Velika zahvala tudi vsem študentom seminarja Sadar ter tehničnemu sodelavcema Mihi Lorenčaku in Urbanu Hribarju.

NATEČAJ ZA FAKULTETO ZA FARMACIJO IN FAKULTETO ZA STROJNIŠTVO

Doc. Darja Matjašec, asist. Ana Kreč, Jure Hrovat

Že vrsto let stihijski prostorski razvoj Univerze v Ljubljani vznemirja strokovno javnost, a očitno ne dovolj, da se v času priprave razpisa »urbanističnega natečaja« za Fakulteto za strojništvo (FS) in Fakulteto za farmacijo (FFA) razpisovalki Univerza v Ljubljani (UL) in Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS) ter sodelujoči ne bi zares vprašali, ali še obstaja možnost, da razvoj usmerimo v vsebinsko zaokrožene študijske programe znotraj mesta. Po zamisli skupine, ki je v sedemdesetih letih delovala znotraj centra za razvoj univerze, v kateri so, kot navaja prof. dr. Aleš Vodopivec v Sobotni prilogi Dela dne 11. maja 2019, delovali prof. Ljubo Bavcon, Edvard Ravnika in prof. Marjan Tepina, je namreč pod živalskim vrtom nastalo biološko

središče, ki ga je tvorila Biotehniška fakulteta s svojimi oddelki in študiji ter sorodnimi institucijami, proti zahodu pa je bil načrtovan rezervat za botanični vrt.

Za širše območje biološkega središča je značilna pestra krajina na robu mesta, pod živalskim vrtom južno od Rožnika. Predstavljajo jo klin pridelovalnih polj, ki se zajeda vse do Jamnikarjeve ulice, obvodna krajina Glinščice, gozdne zaplate, jelšev grez in največja oblikovana parkovna površina v mestu, izjemna v mednarodnem merilu in prežeta s pomembnim zgodovinskim sporočilom zmage nad fašizmom, Pot spominov in tovarštva (POT). Ena izmed značilnosti POTI, krožne poti okrog Ljubljane, je izmenično menjavanje poteka skozi poselitveni prostor in odprto krajino. Na območju biološkega središča je ta značaj bil vedno odprta krajina.

Leta 2018 je UL v sodelovanju z ZAPS razpisala dvostopenjski natečaj za FS in FFA na območju biološkega središča. Ideja o biološkem središču je bila močno načeta že z gradnjo Fakultete za kemijsko tehnologijo (FKKT) in Fakultete za računalništvo in informatiko (FRI), z gradnjo FS in FFA pa bo dokončno propadla. Z mikrolokacijo obeh načrtovanih fakultet pa bo uničen tudi zeleni klin obdelovalnih polj, saj klin izgubil stik z zaledjem, POT pa bo na tem delu izgubila značaj poteka v odprti krajini. Zelo načeta pa bo tudi ideja o razpršenem razvoju UL v mestu.

Porajajoča se vprašanja

Prva stopnja natečaja naj bi predstavljala iskanje urbanistične rešitve. Glede na natečajna urbanistična določila in utesnjenost zemljišča, kamor naj bi se umestile ogromne stavbe obeh fakultet, smo se spraševali, zakaj je urbanistični natečaj sploh potreben? Stavbi sta namreč v natečajni nalogi že bili natančno locirani južno od FRI in zahodno od FKKT. Iskanje ustrezne urbanistične rešitve avtorji v dani nalogi razumemo kot premislek o umestitvi stavb znotraj celotnega kompleksa fakultet na tem območju. Pojavi se tudi resno vprašanje, ali na

takem natečaju sploh sodelovati. Glede na majhno število natečajnih elaboratov na prvi stopnji se je očitno večina natečajnikov odločila, da ni vredno. V avtorski skupini pa smo sklenili, da bomo sledili strokovno-etični vesti in da bomo pripravili rešitev neozirajoč se na natečajne pogoje. Po temeljiti analizi se je namreč v nadaljevanju izkazalo, da je najustreznejša mikrolokacija obeh fakultet znotraj območja obstoječih fakultet med stavbo oddelkov za agronomijo in krajinsko arhitekturo ter FRI.

Pojavi se tudi vprašanje kolizije naše mikrolokacije in območja eksperimentalnih polj oddelka za agronomijo. Jasno je bilo, da bi se z novo mikrolokacijo eksperimentalna polja morala preseliti na območje, kjer sta v natečajni nalogi predvideni lokaciji FS in FFA. Na območju naše mikrolokacije so bila polja v preteklosti deležna osuševanja, kar je predstavljalo določen investicijski vložek, posamezni eksperiment na poljih pa lahko poteka tudi več let in ga ni možno čez noč prestaviti na drugo lokacijo. Prav tako bi tudi nova polja na območju mikrolokacij iz natečajne naloge morala biti deležna osuševanja ter globokega oranja in založnega gnojenja, da se izboljša kakovost tal za njivsko obdelavo. Skratka, tako kot je bilo treba rekultivirati tla na obstoječih eksperimentalnih poljih, bi bilo treba rekultivirati tla tudi na mikrolokaciji načrtovanih fakultet iz natečajne naloge. V vseh teh letih, odkar se govori o novih gradnjah, bi se to lahko na osnovi konstruktivnega dogovarjanja postopoma že uredilo in preselilo eksperimentalna polja. Ker je bilo v eksperimentalna polja vloženi že veliko sredstev in truda, to tudi dokazuje, da je eksperimentalna polja možno premakniti in tla na novo kultivirati, medtem ko uničene krajinske podobe nikoli več ne bo mogoče nadomestiti. Znotraj višine investicije gradnje FS in FFA bi bila preselitev eksperimentalnih polj tudi zanemarljiv investicijski vložek. To, da se obstoječa eksperimentalna polja ščitijo, je tudi pglavitni razlog, da se ni naredil urbanistični premislek o prostorskem razvoju biološkega središča z nadgradnjo novih fakultet (FRI, FKKT, FS in FFA).

Območje očitno postaja biološko-naravoslov-

no središče in to tako veliko, da bi morali začeti razmišljati o kampusu. To je tudi naslednje vprašanje, ki nas je mučilo, saj izvorno strategija prostorskega razvoja univerze kampusov ni predvidela.

Navkljub vsem tem vprašanjem in dilemam, ki so se pojavljale, smo se odločili, da je na natečaju treba sodelovati in opozoriti tudi na to, da bo treba to območje obravnavati kot kampus. To pomeni fizično in organizacijsko povezovanje fakultet in na koncu koncev tudi odstranjevanje ograj med posameznimi sklopi stavb.

Torej, ključna vprašanja so smiselnost urbanističnega natečaja, če pa dejansko urbanizma v natečajni nalogi ni, nezmožnost dogovora o preselitvi eksperimentalnih polj v vseh teh letih in zakaj ne govorimo o kampusu, če FRI in FKKT v prostoru poleg biološkega središča že stojita, dodatno pa načrtujemo tudi FS in FFA in urbanistični natečaj izvedemo za celoten kampus?

Izhodišča

Institucije, kot so fakultete, imajo specifičen smisel in pojavnost v družbi. To bi morale izražati v vseh vidikih. Eden izmed njih je prostor, v katerem institucije delujejo, saj morajo te s svojo fizično pojavnostjo slediti ciljem, ki si jih zastavijo. Prostor v našem kontekstu predstavljata krajina in arhitektura. Obe vplivata na način našega vsakdanjega dožemanja, izkušnje in pogled na svet. Njena urejenost vpliva na zaznavo ter razumevanje študijskih in raziskovalnih procesov ter na medsebojno sodelovanje. Ključ do rešitve v prostoru, kamor se umeščata novi fakulteti, je branje krajine, saj gre za rob mesta, kjer izrazito prevladujejo krajinske prvine. Polja sicer igrajo močno identitetno vlogo na območju fakultet, neizkoriščena pa še vedno ostajata potencial Glinščice in sama sporočilnost krajine. Izražene pa niso niti ekološka, socialna in družbena vloga krajine na območju fakultet.

Ker je nov kampus dejstvo, bi ga kot takega morali tudi obravnavati in ga načrtovati celovito. Prekiniti

bi bilo treba z ograjevanjem območij posameznih fakultet in ločevanjem med njimi ter kampus začeti načrtovati kot celoto. Pri celovitem načrtovanju ne ciljamo izključno na funkcionalno razmeščanje dejavnosti in oblikovanje prostora, temveč na poglobljeno razumevanje konteksta samega prostora ter njegove performativne in izobraževalne vloge ter skozi načrtovalski proces na brisanje meja med urbanizmom, arhitekturo, krajinsko arhitekturo, prometnimi in hidrotehničnimi ter drugimi inženirskimi rešitvami.

Strokovno in izkustveno razumevanje krajinskih vzorcev in procesov izpodbija formalno predstavitev krajine ali arhitekture. Na tak način se na primer posamezne inženirske rešitve, kot so regulacija struge, osuševanje zemljišč ali postavitve protivetrne bariere ne obravnavajo kot tehnični problem, ampak kot načrtovalsko-oblikovalska strategija. Zavedanje o dinamičnih procesih v krajini, ki jih institucije, ki delujejo na tem območju, raziskujejo, vpliva na našo rešitev, pri kateri se osredotočamo na to, kako krajina deluje in kaj počne in ne izključno na to, kako je videti.

Predlog rešitve

Logika predlagane razmestitve stavbnih volumnov v naši natečajni rešitvi je inherentna zasnovi vzhodnega in novega zahodnega dela kampusu, ki predvidevata linijsko nizanje objektov vzdolž »ulice znanja«.

Dostop si novo načrtovana FS deli s FRI ter FKKT, glavni dostop za FFA pa je predviden z vzhodne strani z navezavo na obstoječi dostop z Jamnikarjeve ceste oz. Ceste na Brdo. Garaža pod obema objektoma je zasnovana tako, da omogoča uvoz in prevoznost z obeh strani. Parter kampusu je v večji meri osvobojen mirujočega prometa. Prometnice, ki so dostopne poti do garaž in intervencijske poti, so čez kampus speljane po najkrajših oseh in po obstoječih dostopnih cestah. Povezave za pešce so strukturirane na treh nivojih, kot povezave med stavbami, kot učna pot ob Glinščici in kot prečne povezave v smeri vzhod-zahod in sever-jug.

Predlagana zasnova volumnov novih objektov na alternativni lokaciji predstavlja fizično in funkcionalno povezavo obeh delov kampusa. Z rotacijo in cepljenjem maksimalnih enotnih volumnov pridobimo zasnovo šivov, ki povežejo krajino obeh strani lokacije in jo potegnejo v vmesni prostor objektov. Štirje volumni oblikujejo pet ambientov, dve nagnjeni južni plazi, ki služita kot sekundarna vhoda v novi fakulteti, ter tri severne skorajda servisne plaze, ki objektom zagotavljajo osnovne servisne in glavne dostope s severne strani lokacije.

Fakulteti imata ločena glavna vhoda na severni strani objekta skozi podstavek s pohodno streho. Podstavek je tudi glavni povezovalni element v pritličju. Z južne strani je podstavek nagnjen, da z juga omogoča direkten dostop do sekundarnih vhodov v prvem nadstropju. Na simbolni ravni predstavljata dva volumna ene fakultete razklano trdo lupino, ki se navzven kaže grobo, navznoter pa se odpira s toplimi materiali lesenih senčil v dvojni stekleni prezračevani fasadi. Notranja fasada omogoča poglede v vmesni prostor in nazaj v kolaborativne prostore fakultete in poudarja sodelovanje in povezovanje različnih strok za največji sinergijski učinek.

Posamezna lamela je vzdolžno s pasovi razdeljena na laboratorije na zunanji fasadi in vmesne servise in prostore poučevanja in dela na notranji fasadi. Prečna organizacija deli vzdolžne pasove na območja, namenjena administraciji in osebju proti koncu objekta ter študentom v jedru fakultetne zgradbe. Presek obeh sistemov ustvarja na preklonih prostore sodelovanja in druženja. Ti prostori igrajo v sodobnih ustanovah čedalje pomembnejšo vlogo, saj dokazano spodbujajo sodelovanje in kreativno razmišljanje ter iskanje idej. Večji del formalnih definiranih prostorov je preoblikovanih v pisarne odprtega tipa z ločenimi pisarnami za vodje kateder itd. Enako velja za prostore poučevanja, kjer je poudarek na neformalnih prostorih za skupinsko delo, ki so razpršeni po etažah.

Z relokacijo FS in FFA ohranjamo zeleni klin med obstoječim naseljem enodružinskih hiš in

fakultetami. S strukturo drevesnih linij na celotnem območju kampusa ustvarjamo prostorski red in ustrezno mikroklimo, zmanjšujemo učinke toplotnega otoka, usmerjamo uporabnike po celotnem območju kampusa in preprečujemo vetrno erozijo na območju eksperimentalnih polj ter z rekultivacijskimi ukrepi izboljšamo kakovost tal za njivsko obdelavo na območju južno od FKKT in FRI. Renaturirana Glinščica z razlivnimi območji za 20- in 100-letne poplavne vode ter jelšev grez postanejo naravni habitat, reprezentacija dinamičnih naravnih procesov in učni ter raziskovalni poligon.

Sklepna misel

Ni še vse izgubljeno, dokler FS in FFA zares nista zgrajeni. Ali bomo v nadaljevanju zmogli konstruktivno preizpraševanje prostorskega razvoja UL s konkretnimi rezultati, in ali bomo nastajajoč kampus resnično zmogli ustrezno obravnavati in ga urbanistično reorganizirati na način, da ohranimo krajino pod Rožnikom in njen potencial? Trenutno stanje, ki je posledica pobudnega urbanizma, ki ne odraža zmožnosti dogovarjanja in usklajevanja različnih interesov in to znotraj akademskih krogov, je namreč dobra preslikava stanja naše družbe, omejevanje drug od drugega in avtoritativno izražanje lastne volje nad svojimi zemljišči ne glede na to, da obstajajo rešitve, ki bi koristile vsem.

Avtorska skupina Darja Matjašec (KOLEKTIV TEKTONIKA), Jure Hrovat in Ana Kreč (SVET VMES) v sodelovanju s Gerardom Renimuthom in Christofferjem Breitenbauchom (TERROIR) in sodelavci Sebastjan Oblak, Marko Kavčič, Nika Marn, Jakob Chojna smo na omenjenem natečaju prejeli priznanje za rešitev, »ki zavestno odstopa od formalnih zahtev natečajne projektne naloge in si za novi kampus izbere drugo lokacijo, s čimer krši natečajne pogoje«. (ZAPS, 2020).

www.svetvmes.si/brdomasterplan

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

72(497.4)(083.824)

VIZIJE SO 15 : Univerza in mesto - arhitektura in prostor Univerze v Ljubljani / [avtorji Janez Koželj ... [et al.] ;
uvodno besedilo, urednik kataloga Nejc Černigoj ; fotograf Sebastjan Oblak]. - Ljubljana : Društvo arhitektov, 2020

ISBN 978-961-94631-2-3
1. Koželj, Janez, 1945- 2. Černigoj, Nejc, 1982-
COBISS.SI-ID 38457347

Mestna občina Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

